

Zümrüd quşutək ürəkləri isindirən şeirlər

Bütün sevgilərdən ucadan da ucadır yurd məhəbbəti, Vətən sevgisi. Canımızda - qanımızda yaşadıq biz bu müqəddəs hissi. Qərib-qürbət ölkələrə hərdən düşür yolumuz. Oralarda yad kəsləri qucur qolumuz. "Doğmalarla" çevrələnir sağımız və solumuz. Min hörmət, min ehtiram görürük oralarda. Amma yenə könül quşu qanadlanır doğma yurda. Axı qürbət quşularda bülbüllər də oxuyur yad dilində. Qürbətlərdə yarpaqlar da ayrı cür pıçıldayır. Ayrı dildə danışır oralarda çöl, çəmən, bayır. Oralarda yox doğmalığ, yox munislik, yox bir canıyanmışlıq. Qürbətlərdə dəbdəbəli saraylar da, uca-uca binalar da gözlərinə görünür yastı - yapalaq dam - daş, ya cəngəllik və yaxud da qamışlıq.

Vətən sevgisinin, yurd doğmalığının tərənnümünə köklənib Sərraf Talibin "Ana kəndim", "Nələr çəkdiyini kim bilir ki", "Hamı görməyə gedir", "Mən Hirkanda bir demirağac", "Bu dünyaya gedən yol", "Lənkeranda"... Sərraf Talibin bu tipli şeirlərində Vətən tam, bütöv görünür bütün parametrləriylə. Görünür durnagözlü bulaqlarıyla, göyləri çiynlərində saxlayan sıram-sıram dağlarıyla. Görünür "salxım-salxım soyudlarıylə, söyüdlüklərdə itib-batmış hörik-hörük yollarıyla" (səh. 122). Görünür "beş-günlük dünyanın dadını çıxarsınlar deyər qürbətlərə üz tutan və oralarda qətlə yetirilən və soydaşların çiynlərində Vətən torpağında basdırılan nakam cavanlarıyla" (səh.101). Görünür "Bəlkə, sənə daha çox qan lazımdır, qan, "Vətən?! Darıxma, balan hələ ölməyib ki! Sən yaşayasan deyər, son nəfəsim də olsa belə canına verərəm can, Vətən!" - deyib hayqıran Beyrəksifət mərd - mübariz ərdemləriylə" (səh.151). Görünür "Hirkan parkında yüz min budaqlı, yüz bir min bir köklü özəmətli demirağacıyla" (səh.163) Görünür 44 günlük bir müqəddəs

savaşda işğala və əsarətə "Yox!" deyib silaha sarılan və Vətən bütövlüyü uğrunda əbədiyyətə qovuşan saysız-hesabsız şəhidləriylə və bu şəhidlərin qəhrəmanlıq və zəfərini alqışlayan neçə-neçə yurdcanlı şəhidləriylə. Və bu şeirlərdə görünür Vətən həm də özünün səriştəsiz və qəzalı məmurlarıyla, Vətənin iliyini gecə-gündüz sümürən sümürücüləriylə və bu sümürücülərə "gözün üstə qaşın var" deməyən susqun cavabdehləriylə:

Bu gün kimlərsə ömür sürür gur-gur, kimlərsə iliyini sümürür. Sənə susursan, sarılırsan, bəlkə, sənə daha çox lazımdır qan, Vətən?!(səh.151)

Sərraf Talibin "Bu dünyaya gedən yol" poeması Vətənin - doğma Azərbaycanın kamili tərənnümü, yaddaşlardan silinməyən poetik təqdimatıdır. 25 bəndlik, 125 misralıq bu poema lirik - emosional ovqatlı bir bayatıdır və bu poemanın lirik qəhrəmanı (lirik MƏNi) şairin doğma Şağlaser kəndinin eli-elatıdır. Bu kənddən poetik dünyaya yol aldı Sərraf. Şeir dolu könlünü bu kəndin havasına köklədi və elinin-obasının şənine çaldı, nə çaldı Sərraf. Və çaldıqca

Azərbaycana (habelə dünyaya) "cığır açdı, doğma Azərbaycandan (Şağlaserdən) Sərraf - o ilhamı qanadı, O talantı - istedadı büllur kimi saf.

Dünya demə küre imiş, şar imiş, Baş - ayağı soyuq imiş, qar imiş. Nə yaxşı ki bu dünyada var imiş Lənkerandan bu dünyaya gedən yol. (səh. 219)

Sərraf Talibin "Bu dünyaya gedən yol" poeması ustad Şəhriyarın "Heydər-babaya salam" poemasıyla dil-üslub, ahəng-harmoniya baxımından sanki bir-birindən uzaq düşmüş ekiz qardaşlardır - biri dünyaya gəlib Heydər-baba qucağında, o biri boya-başa çatıb Şağlaser ocağında. Şəhriyarın ruhuna min-min rəhmət, təşəkkürlər, Sərraf Talib kişiye də cansağlığı, uzun - uzun ömürlər!

Dünyada elə bir şair yoxdur ki, o, məhəbbətdən aşib - daşmasın, eşq oduna-atəsinə tutaşmasın. Heyram olduğunun yolunu saatlarla heyecanla gözleməsin, nəinki surətini, hətta kölgəsini belə əzizləməsin. Sərraf Talibin lirik qəhrəmanı da sevdir. Və sevib - sevilmək bu qəhrəman üçün mənəvi ehtiyac, ruhi tələbatdır. Sevməyən ürəklər bayuqlar ulayan xarəbatdır. Bu xarəbatı yalnız eşq-məhəbbət döndərir güllüstana, necə ki yağış qupquru torpağı dirildir, göyərdir, çiçəkləndirir, əyninə təzə libas geydirir:

Göy ağladı, yer ağladı, Sapsarıca qəhərmiş yer. Baxdım, baxdım heyran qaldım Başdan - başa göyərmiş yer. (səh. 197)

Kinli-küdurətlidir, hisli-paşlıdır, matəmli-yaslıdır məhəbbətsiz ürəklər. İçlərində dördnala çapır dəli-dolu hərəcəyi küləklər. Bir qram belə yoxdur o ürəklərdə pahlıq - büllurluq, səfliq - aydınlıq. Hakimdirdir o ürəklərdə yalan- böhtan, qəzəb - nifrət, zül-

mət və qaranlıq. Kol-kosdur, çopur - çopur qara daşdır o ürəklər:

... Hönkür-hönkür ağlayım deyər, Qara gözlərimi sıxdım, ha sıxdım. Gördüm ki, Gördüm ki, bir qara daşdı ürəyim. (səh.196)

Məhəbbət axıdır ürəklərə heyranlıq və vurğunluq. Ruh kökləyir munislik və doğmalığa. Məhəbbət sərinlədir atəş ürəkləri yamyayıl məşələrtək. Məhəbbət hiss-duyğuları zərifləşdirir abırılı? həyalı bənövşələrtək:

Nə sən Əsli, nə mən Kərəm. Gülüm, etsən mənə kərəm Bənövşətək göyərərəm, Qoy desinlər yaz gətirib. (səh.200)

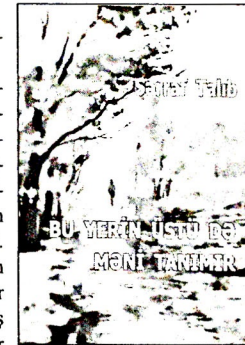
Bədxahlar həmişə daş atıblar yaxşılara - el - obaya naxışlara. Kəsiblər başlarını doğruların. Gül səpiblər yollarına oğurların. Məsələkinə sadiqlərin odlayıblar küreyini. Haqq bağırın aşiqlərin susdurublar ürəyini. Belələri dünən vardı, bu gün də var, heç sübhəsiz, sabahlar da olacaqlar. Sərraf Talib atəş açıq, güllə atır aydınlara qəbir qazan belə alçaq cənablara - diləyri, əliyəri insan donlu qəssablara. Şair "Mənə daş atanlar" şerində oxucularını əmin-yəmin edir ki, bədxahlar (daşatanlar) hər nə qədər didən - qabıqdan çıxarsalar da, boğa bilməzlər haqqı, öyə bilməzlər xalqı, təslim edər bilməz ağı qaraya:

... Mənə daş atanlar, Məni fitə basanlar, Haqqı nahaqqa satıb Ağa qara deyənlər Batacaq verər. (səh. 73)

Səngimir mübarizələr Bədxahlarla Xeyrxahlar (Qaranlıqla Aydınlıq) arasında. Bu mübarizələrdə Allah həmişə Xeyrxahların yardımçısı - dəstəkçisidir, keşikçisi - köməkçisidir. Allah fürsətçilərin (bədxahların) heç zaman olmayıbdı arxa - dayağı. Xeyrxahların başı üstə dalğalanıb haqqın bayrağı. Çünki xeyrxahlar (aydınlar) haqq yoldadır, gücləri min-min əldə, milyon-milyon qoldadır:

...Alnımdan tökülən, üzümdən axan, torpağa düşən qan toy atar, minlərlə, milyonlarla safqəlbli uşaq olar. Bürüyər dünyanı uşaq nəfəsi. Bürüyər dünyanı uşaq gülüşü. (səh.73)

Sərraf Talibin şeirlərində elə bədi-üs-lubi yeniliklər, elə orijinal poetik ifadələr,

frazoloji birləşmələr var ki, onlara heç bir şairin yaratdıclığında rast gəlinmir. Həmin ifadələr bədii kəşf, bədii tapıntı olaraq yalnız Sərraf Talibə məxsusdur və onların müəllifi - yaradıcısı elə şair Sərraf Talibdir. "Qocalmamış ölə çitəklər" (səh. 29), "Üzlər görmüş çirkli manatlar" (səh. 42). "Səbrinə alov çəkmək". (səh.58)."Qız yanağıntək qızaran demirağacı" (səh.96).

"Bakirə yarpaqların hamiləliyi" (səh.108). "Novruzgülü şeirlərim küreyimi dəlib çıxdı" (səh.113). "Hörük-hörük yollar" (səh.112). "Həsretin boğaza doladığı hörük". (səh.112). "O dərin qırıqlar səngərmə üzde?" (səh.117). "Yorulmuş küçələrin göz qapaqları" (səh.146)...

Bu yeni, orijinal poetik nümunələr onu göstərir ki, Sərraf Talib sözə məsuliyyətlə yanaşır, poeziyaya xalq başının tacı kimi baxır, yaradıclıq gelişmələrinin dəhşətli ağırla-

rına fədakarcasına dözüür, öz şair vicdanına və istedadına həmişə ayıq-sayıq keşikçidir. Şair Sərraf Talib bunu da anlayır ki, yazdığı şeirlər milli sərvətdir, xalqına, el-obasına əmanətdir və poeziyaya barmaqarası baxmaq xəyanətdir.

Vaxtilə böyük Xalq şairi Səməd Vurğun yazırdı: "Lirika öz nəğməsinə oxuduqdan sonra o saat uçub-gedən gəldi-gedər quşlara bənzəməməlidir. Lirika ... insanın qəlbini dilə gətirməli, onun qəlbində yuva salmalı və zümrüd quşu kimi onu isindirilməli, ... kədərli-nəşəli daşqınlarda insana yol yoldaşı olmalı, ... onu daha güclü, daha ağıllı və mənəvi cəhətdən daha zəngin eləməlidir". Sərraf Talibin şeirləri elə böyük ustadın nişan verdiyi şeirlərlə üst-üstə düşür, yəni Sərrafın da şeirləri oxucunu özünün bədii əsarətinə salır, uzun zaman oxucunun üç dünyasını rahat buraxmır, oxucu həmin şeirləri hiss və duyğularının ifadəçisi kimi qəbul edir, bu lirik parçaların müəllifinə daha uğurlu yaradıclıq, səmimiyyət və təbiilik, axıcılıq və yüksək bədiilik arzusuyla sair Sərraf Talibə xitabən - xəyalən öz ürək sözlərini belə pıçıldayır: Şair! Bir müqəddəs savaş-dasan - poeziya savaşında! Qoy bu savaş meydanında yorulmasın sənə ilham atların, sənə söz Qıratların. Vəsf elə, çək təsvirə - tərənnümə baharları - qışları. Qoy yoluna tökülün ağ-böyaz çiçəklərtək oxucu alqışları!

P.S. S.Talibin poetik addımları yalnız doğma Şağlaser kəndiylə, ağsaç Azərbaycanla hüdudlanmır. Bu addımlar M.Soloxova, N.Dumbadzəyə, Ç.Aytmatova, Q.Markesə... uzanır, bu ünlü sənətkarların nəsr icilərini tərcüməyə tələsir. Və çox sevindiricidir ki, S.Talib tərcüməçilikdə də səmimi və tələbkərdür.

Musa XANBAZADƏ, filoloq - ədəbiyyatşünas